



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Hotărâre tradusă și redactată de către Direcția agent guvernamental.
Ea poate suferi modificări de formă.*

SECȚIA A DOUA

CAUZA FILAT v. REPUBLICA MOLDOVA

(Cererea nr. 72114/17)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

31 ianuarie 2023

Această hotărâre este definitivă. Ea poate suferi modificări de formă.



© Această traducere îi aparține Direcției agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova. Originalul se găsește în baza de date HUDOC. Orice preluare a textului se va face cu următoarea mențiune: „Traducerea acestei hotărâri a fost efectuată de către Direcția agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova”.

În cauza Filat v. Republica Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a doua), întrunită într-un Comitet alcătuit din:

Jovan Ilievski, *Președinte*,
Lorraine Schembri Orland,
Diana Sârcu, *judcători*,

și Dorothee von Arnim, *Grefier adjunct al Secției*,

Având în vedere:

cererea (nr. 72114/17) *versus* Republica Moldova, prin care un cetățean moldovean, dl Vladimir Filat („reclamantul”), născut în anul 1969 și care locuiește în Chișinău, fiind reprezentat inițial de către dl I. Popa, avocat în Chișinău, și, ulterior, de către dl V. Munteanu și dl T. Osoianu, avocați în Chișinău și Ialoveni, a sesizat Curtea la 9 august 2017 în baza Articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”),

decizia de a comunica Guvernului Republicii Moldova („Guvernul”), reprezentat de către Agentul său, dl O. Rotari, plângerile în baza Articolului 6 § 1 din Convenție, referitoare la lipsa publicității procesului penal în privința reclamantului, și a Articolului 6 §§ 1 și 3 d) din Convenție, referitoare la lipsa citării martorilor apărării, și de a declara restul cererii inadmisibil,

decizia de a acorda prioritate cererii (Articolul 41 din Regulamentul Curții („Regulamentul”),

observațiile părților,

decizia prin care Curtea a respins obiecția Guvernului privind examinarea cererii de către un comitet,

Deliberând în secret la 10 ianuarie 2023,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

OBIECTUL CAUZEI

1. Cererea se referă la lipsa publicității procesului penal în privința reclamantului și la pretinsa imposibilitate de a obține audierea martorilor apărării.

2. În perioada 2009-2013 reclamantul a fost Prim-ministrul Republicii Moldova. Începând cu anul 2014, el exercita un mandat de deputat.

3. La 15 octombrie 2015 Parlamentul a ridicat imunitatea parlamentară a reclamantului, pentru suspiciuni de corupere pasivă și trafic de influență. În aceeași zi, el a fost reținut.

4. La faza de judecare a cauzei, instanța de fond și curtea de apel a admis, în pofida dezacordului reclamantului, demersul procuraturii de a desfășura ședințele cu ușile închise. Judecătorii au motivat această decizie prin preocuparea de a nu prejudicia urmărirea penală în cadrul unei alte cauze împotriva reclamantului, disjunsă de cea aflată în examinare. Cauza disjunsă se referea la alte acuzații de corupere pasivă și trafic de influență, care aveau

legătură cu fraudă masivă din sistemul bancar al Republicii Moldova. Judecătorii au subliniat că anumiți martori din prezenta cauză urmau să fie audiați în cadrul procesului disjuns și că materialele din prezenta cauză și din cauza disjunsă conțineau sau ar fi putut conține informații și probe care trebuiau protejate în interesele justiției.

5. Totodată, instanța de fond a autorizat audierea a paisprezece martori ai apărării, dintr-o listă de treizeci de nume prezentată de către reclamant. Deoarece câțiva dintre acești martori nu se prezentaseră, instanța a emis de câteva ori citații pe numele lor. Ulterior, ea a respins cererea reclamantului cu privire la aducerea lor forțată. În final, doar șapte martori ai apărării s-au prezentat în fața instanței de fond și a curții de apel. În același timp, douăzeci și opt de martori ai acuzării au fost audiați de către judecători.

6. Procesul s-a finalizat cu decizia definitivă a Curții Supreme de Justiție din 22 februarie 2017. În special, instanța supremă a declarat recursurile părților ca inadmisibile și a confirmat sentința de condamnare a reclamantului la nouă ani de închisoare pentru corupere pasivă și trafic de influență, pronunțată de către instanțele inferioare. Judecătorii au bazat sentința de condamnare pe declarațiile unui cunoscut om de afaceri, I.Ș., care a declarat că oferise mită reclamantului, pe declarațiile altor persoane apropiate lui I.Ș. și reclamantului, precum și pe un număr semnificativ de probe scrise.

7. Invocând Articolul 6 § 1 din Convenție, reclamantul se plânge de lipsa ședințelor publice în procesul penal în privința sa. Invocând Articolul 6 §§ 1 și 3 d) din Convenție, el pretinde, de asemenea, că instanțele naționale nu au întreprins măsuri eficiente pentru a asigura prezența martorilor apărării și că echitatea generală a procesului său penal a fost afectată.

APRECIEREA CURȚII

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 § 1 DIN CONVENȚIE, REFERITOR LA LIPSA PUBLICITĂȚII DEZBATERILOR

8. Notând că plângerea în baza Articolului 6 § 1, referitoare la lipsa publicității dezbaterilor în cadrul procesului penal al reclamantului, nu este în mod vădit nefondată sau inadmisibilă din vreun alt motiv prevăzut la Articolul 35 din Convenție, Curtea o declară admisibilă.

9. Curtea va examina prezenta plângere în lumina principiilor generale privind publicitatea procesului, stabilite în jurisprudența sa (a se vedea, în special, *Martinie v. Franța* [MC], nr. 58675/00, §§ 39-40, CEDO 2006-VI, *Yam v. Regatul Unit*, nr. 31295/11, §§ 52-54, 16 ianuarie 2020, și *Kartoyev și alții v. Rusia*, nr. 9418/13 și altele 2, §§ 56-57, 19 octombrie 2021). Accesul în sala de ședințe poate fi interzis publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în măsura considerată absolut necesară de către instanță, atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să

aducă atingere intereselor justiției; necesitatea excluderii publicului de la proces trebuie apreciată prin echilibrarea principiului publicității procesului cu imperativele protejării intereselor justiției (*ibidem*).

10. În această cauză, Curtea nu poate ignora faptul că procesul penal disjuns, în baza căruia ședințele au fost desfășurate cu ușile închise în prezenta cauză, se referea la fraudă de proporții care a afectat sistemul bancar moldovenesc. De asemenea, ea nu poate exclude faptul că publicitatea anumitor mărturii, probe sau informații ar fi putut pune în pericol buna desfășurare a respectivei investigații și că ar fi putut exista un interes legitim de a păstra caracterul lor confidențial în cadrul procesului desfășurat în prezenta cauză. Cu toate acestea, Curtea reiterează că judecătorii naționali trebuiau să limiteze excluderea publicului de la proces în măsura strict necesară pentru atingerea obiectivului urmărit, *id est* a intereselor justiției. Ea evidențiază că instanța de fond, precum și curtea de apel au petrecut ședințe închise pe parcursul întregului proces penal în privința reclamantului. Respectivetele instanțe, însă, au motivat această decizie într-un mod destul de general, fără a oferi cel puțin câteva indicii referitoare la declarațiile sau alte informații ale căror confidențialitate trebuia asigurată, și fără a demonstra că aceste elemente erau relevante și esențiale atât pentru prezenta cauză, cât și pentru investigația penală disjunsă. De asemenea, Curtea notează că judecătorii naționali au invocat necesitatea de a păstra confidențialitatea elementelor de probă viitoare. În această privință, ea reiterează că posibilitatea abstractă că într-un anumit moment în cadrul procesului ar putea fi examinate informații confidențiale nu poate justifica excluderea publicului pe toată durata procesului (a se compara cu *Kartoyev și alții*, pre-citată, § 59). Ea observă că instanțele naționale nu au avut în vedere adoptarea unor măsuri de limitare a efectelor lipsei publicității, *e.g.* prin limitarea accesului doar la mărturiile sau informațiile litigioase și/sau prin petrecerea doar a anumitor ședințe cu ușile închise (*ibidem*).

11. În lumina celor de mai sus și chiar presupunând că celelalte drepturi ale apărării au fost respectate (a se compara cu *Kilin v. Rusia*, nr. 10271/12, §§ 111-12, 11 mai 2021), Curtea consideră că nu s-a demonstrat faptul că excluderea publicului de la procesul penal în privința reclamantului desfășurat în fața instanței de fond și a instanței de apel a fost strict necesară în circumstanțele cauzei. În plus, ea notează că, de fapt, Curtea Supremă de Justiție s-a pronunțat doar cu privire la admisibilitatea recursurilor depuse de către părți, fără a desfășura o ședință, și că această instanță nu a remediat în niciun fel lipsa publicității procesului petrecut în fața instanțelor inferioare (a se compara cu *Izmestyev v. Rusia*, nr. 74141/10, § 94, 27 august 2019, și *Kartoyev și alții*, pre-citată, § 62).

12. Astfel, a avut loc o încălcare a Articolului 6 § 1 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 §§ 1 ȘI 3 D) DIN CONVENȚIE, REFERITOARE LA CITAREA MARTORILOR APĂRĂRII

13. Având în vedere circumstanțele cauzei, argumentele părților și concluzia la care a ajuns în baza Articolului 6 § 1 din Convenție, referitoare la lipsa publicității procesului, Curtea consideră că a examinat principala problemă juridică abordată în cerere. Astfel, ea concluzionează că nu este necesar să examineze admisibilitatea și fondul plângerii bazate pe Articolul 6 §§ 1 și 3 d) din Convenție, privind pretinsa imposibilitate de a obține prezența la ședințe a martorilor apărării (a se vedea, în special, *Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu v. România* [MC], nr. 47848/08, § 156, CEDO 2014, et *K.I. v. Franța*, nr. 5560/19, § 149, 15 aprilie 2021).

APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

14. Reclamantul a pretins 30.000 de euro (EUR) pentru prejudiciul moral presupus suportat. De asemenea, el a cerut 8.400 EUR pentru costurile și cheltuielile pe care le-ar fi suportat în legătură cu procedura din fața Curții. El nu a prezentat nicio probă în sprijinul pretenției respective.

15. Guvernul a susținut că sumele pretinse sunt nefondate și excesive.

16. Pronunțându-se în echitate, Curtea acordă reclamantului 7.500 EUR pentru prejudiciul moral, plus orice taxă care poate fi percepută la această sumă.

17. Totuși, având în vedere documentele de care dispune și jurisprudența sa, Curtea nu poate admite pretenția reclamantului pentru costuri și cheltuieli, în măsura în care ea nu se bazează pe nicio probă relevantă (Articolul 60 § 2 din Regulament).

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* admisibilă plângerea referitoare la lipsa publicității procesului penal în privința reclamantului;
2. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 6 § 1 din Convenție, din motivul lipsei publicității în cadrul procesului penal în privința reclamantului;
3. *Hotărăște* că nu este necesară examinarea admisibilității și a fondului plângerii formulate în baza Articolului 6 §§ 1 și 3 (d) din Convenție, privind imposibilitatea obținerii prezenței martorilor apărării;
4. *Hotărăște*

- a) că Statul reclamat trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni, suma de 7.500 EUR (șapte mii cinci sute de euro) pentru prejudiciul moral, plus orice taxă care poate fi percepută, care va fi convertită în moneda Statului reclamat la rata aplicabilă la data transferului,
- b) că, la expirarea perioadei respective și până la executarea hotărârii, va fi achitată o dobândă adițional sumei de mai sus, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de către Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

5. *Respinge* restul pretenției pentru satisfacție echitabilă.

Redactată în limba franceză și notificată în scris la 31 ianuarie 2023, în conformitate cu Articolul 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Dorothee von Arnim
Grefier adjunct

Jovan Ilievski
Președinte